

IZVEŠTAJ

MAPIRANJE MEDIJA U RASINSKOM OKRUGU I PREGLED MEDIJSKIH OBJAVA

MAPIRANJE MEDIJA U RASINSKOM OKRUGU I PREGLED MEDIJSKIH OBJAVA

(koje se odnose na rodnu ravnopravnost i mlade)

Uvod

Ravnopravnost polova integrisana je u korpus ljudskih prava, a zagarantovana i Ustavom Republike Srbije (član 15). U maju 2021. usvojen je Zakon o rodnoj ravnopravnosti (Službeni glasnik RS, br.52/2021) u kome se definiše da “rodna ravnopravnost podrazumeva jednaka prava, odgovornosti i mogućnosti, ravnomerno učešće i uravnoteženu zastupljenost žena i muškaraca u svim oblastima društvenog života, jednake mogućnosti za ostvarivanje prava i sloboda, korišćenje ličnih znanja i sposobnosti za lični razvoj i razvoj društva, jednake mogućnosti i prava u pristupu robama i uslugama, kao i ostvarivanje jednake koristi od rezultata rada...”(član 3). Zakon o rodnoj ravnopravnosti (u daljem tekstu Zakon) propisuje vrste mera za ostvarivanje i unapređivanje rodne ravnopravnosti (opšte i posebne) i oblasti u kojima se određuju i sprovode, a imajući u vidu predmet ovog Izveštaja fokus je na rodnoj ravnopravnosti u oblasti javnog informisanja. “Sadržaji u sredstvima javnog informisanja, uključujući i oglašavanje, ne smeju da sadrže podatke kojima se stvara ili podstiče diskriminacija na osnovu pola, odnosno roda. Zabranjeno je izražavanje mržnje i omalovažavanje žena i muškaraca, kao i javno zagovaranje, podržavanje i postupanje zasnovano na predrasudama, običajima i drugim društvenim obrascima ponašanja koji su zasnovani na ideji podređenosti ili nadređenosti žena i muškaraca, odnosno na rodnim stereotipima. Sredstva javnog informisanja dužna su da prilikom izveštavanja koriste rodno osetljiv jezik i da razvijanjem svesti o značaju rodne ravnopravnosti doprinose suzbijanju rodnih stereotipa, društvenih i kulturnih obrazaca, običaja i prakse zasnovane na rodnim stereotipima, diskriminacije na osnovu pola, odnosno roda i drugih ličnih svojstava, kao i rodno zasnovanog nasilja, nasilja u porodici i nasilja prema ženama” (član 44 Zakona). Primena rodno osetljivog jezika stupa na snagu tri godine nakon donošenja ovog zakona.

Izveštaj izrađen u okviru projekta “Rodni reflektor za mlade – lokalna akcija protiv rodnih stereotipa i seksizma u medijima”, koji sprovodi Edukativni centar – Kruševac u partnerstvu sa Krusevacpress-om, predstavlja rezultate mapiranja medija u Rasinskom okrugu i pregleda medijskih objava koje se odnose na rodnu ravnopravnost i mlade. Rad Edukativnog centra – Kruševac podržava Švedska, u okviru programa Beogradske otvorene škole „Mladi i mediji za demokratski razvoj“.

Mapiranje medija u Rasinskom okrugu

Mapiranje medija u Rasinskom okrugu sprovedeno je, u okviru projekta “Rodni reflektor za mlade – lokalna akcija protiv rodnih stereotipa i seksizma u medijima”, u oktobru 2021. godine. Mapirani su elektronski (radio – 5, televizija – 5), štampani (dvo nedeljnici – 2) i online (6) mediji. Tabela prikazuje rezultati mapiranja sadrže: naziv medija, upis u Registar medija Agencije za privredne registre, datum osnivanja (kada je dostupan), poslovno ime i vlasništvo.

Naziv medija	Godina osnivanja/registar medija APR	Vlasništvo i poslovno ime
Radio Televizija Kruševac doo Kruševac (RTK) objedinjuje tri medija: radio, televizija i portal	Nastala iz lista "Pobeda" (osnovan 16.11.1944.) -JP "Radio Televizija Kruševac" privatizovano je 10.11.2015.	- Privatno
Radio Kruševac (regionalna frekvencija – 93.2MHz)	14.10.1970. (osnovan) 19.01.2010. (registar medija APR)	- Privatno Radio Televizija Kruševac doo Kruševac
TV Kruševac (regionalna frekvencija)	28.06.1991. (osnovana) 19.01.2010. (registar medija APR)	- Privatno Radio Televizija Kruševac doo Kruševac
RTK portal (internet/online) rtk.rs	14.10.2012. (osnovan) 22.09.2014. (registar medija APR)	- Privatno Radio Televizija Kruševac doo Kruševac

Naziv medija	Godina osnivanja/registar medija APR	Vlasništvo i poslovno ime
POBEDA (dvo nedeljnik/štampani) Web stranica novine: listpobeda.rs	16.11.1944. (osnovana) - izlazila do 3.10.2014. 6.12.2019. (prvo obnovljeno izdanje) 7.11.2019. (registar medija APR)	- Privatno Novinsko-izdavačko preduzeće Pobeda doo Kruševac

Naziv medija	Godina osnivanja/registar medija APR	Vlasništvo i poslovno ime
GRAD (dvo nedeljnik/štampani)	26.04.2002. (prvi broj) 7.12.2009. (registar medija APR)	- Privatno Društvo sa ograničenom odgovornošću ALBOS za proizvodnju promet izdavačku delatnost Kruševac
KRUSEVACGRAD (internet/online) krusevacgrad.rs	30.12.2015. (registar medija APR)	- Privatno Društvo sa ograničenom odgovornošću ALBOS za proizvodnju promet izdavačku delatnost Kruševac

Naziv medija	Godina osnivanja/registar medija APR	Vlasništvo i poslovno ime
Televizija Jefimija Web stranica televizije: jefimija.tv	1.12.1994. (osnovana) 21.04.2015. (registar medija APR)	- Privatno Preduzeće za reklamu, usluge i TV program Jefimija doo Kruševac

Naziv medija	Godina osnivanja/registar medija APR	Vlasništvo i poslovno ime
Televizija Plus	6.05.2015. (registar medija APR)	- Privatno Preduzeće za radio, televiziju i marketing Televizija Plus doo Kruševac
TVPLUS.RS (internet/online) tvplus.rs	13.03.2019. (registar medija APR)	- Privatno Društvo sa ograničenom odgovornošću ADD PRODUCTION Kruševac

Naziv medija	Godina osnivanja/registar medija APR	Vlasništvo i poslovno ime
Radio RUBIN	1998. (osnovan) 1.06. 2010. (registar medija APR)	- Privatno Radio RUBIN doo Kruševac

Naziv medija	Godina osnivanja/registar medija APR	Vlasništvo i poslovno ime
Radio ČIGRA	3.02.2021. (registar medija APR)	- Privatno Privredno društvo za propagandu i marketing REBUS doo, Kruševac

Naziv medija	Godina osnivanja/registar medija APR	Vlasništvo i poslovno ime
KRUŠEVACPRESS (internet/online) krusevacpress.com	3.09.2015. (registar medija APR)	- Osnivač: OCD Centar za istraživačko novinarstvo Kruševac

Naziv medija	Godina osnivanja/registar medija APR	Vlasništvo i poslovno ime
Radio-televizija Brus doo Brus objedinjuje tri medija: radio, televizija i portal	-JP „Radio Televizija Brus“ privatizovano je 2016.	- Privatno
Radio Brus	1998. (osnovan) 5.02.2010. (registar medija APR)	- Privatno Radio-televizija Brus doo Brus
TV Brus	2007. (osnovana) 5.02.2010. (registar medija APR)	- Privatno Radio-televizija Brus doo Brus
INTERNET PORTAL RTV BRUS (internet/online) rtvbrus.co.rs	6.02.2018. (registar medija APR)	- Privatno Radio-televizija Brus doo Brus

Naziv medija	Godina osnivanja/registar medija APR	Vlasništvo i poslovno ime
Radio i Televizija Trstenik doo Trstenik objedinjuje 3 medija: radio, televiziju i portal		- Privatno
Radio Trstenik	14.12.2009. (registar medija APR)	- Privatno Radio i Televizija Trstenik doo Trstenik
TV Trstenik	14.12.2009. (registar medija APR)	- Privatno Radio i Televizija Trstenik doo Trstenik
INTERNET PORTAL RTV TRSTENIK (internet/online) rtvtrstenik.rs	18.02.2019. (registar medija APR)	- Privatno Radio i Televizija Trstenik doo Trstenik

U 2020. žene su činile 20% osoba prisutnih u vestima (štampa, televizija, radio i digitalni mediji) podatak je iz Nacionalnog izveštaja za Srbiju (whomakesthenews.org/Serbia-Report-GMMP) u okviru Globalnog projekta medijskog monitoringa 2020. (GMMP – Global Media Monitoring Project). Podatak pokazuje da, u poslednjih 15 godina, od kada je sproveden prvi GMMP u zemlji, nije bilo progressa (2005 – 21%). Zastupljenost žena zavisi i od tipa medija, u tradicionalnim je 19 odsto, a nešto viša u internet medijima (25%). Rod i srodne teme bila su na ivici vidljivosti, sa samo 1% analiziranih vesti. Ljudi su u vestima (samo za TV moguć uvid) prvenstveno prikazani kada su u periodu aktivne odrasle dobi, a najčešće vidljiva starosna grupa je 50-64 godine. U Izveštaju GMMP 2020. za Srbiju navodi se, da se rodni stereotipi gotovo nikada ne dovode u pitanje. Samo 3 odsto vesti (2% u tradicionalnim i 6% u

digitalnim medijima), koje pripadaju temama povezanim sa poznatima, umetnošću i medijima i sportom, sadrži bilo kakav aspekt koji ukazuje na preispitivanje dominantnih, rodno stereotipnih pretpostavki. Priče o temama u vezi sa rodnom (ne)ravnopravnošću su izuzetno retke – čine samo 1% analiziranih vesti. Kada i postoji, pitanje ravnopravnosti nije glavna, već je samo jedna od tema vesti, kaže se u Nacionalnom izveštaju koji je, u okviru GMMP 2020, pripremio tim Centra za medije i medijska istraživanja Fakulteta političkih nauka, Univerziteta u Beogradu. Analiza za GMMP, sprovodi se na medijskim sadržajima jednog, slučajno odabranog dana (u 2020. je to bio 29. septembar).

Pregled medijskih objava u medijima Rasinskog okruga

(koje se odnose na rodnu ravnopravnost i mlade)

Kontekst

U Rasinskom okrugu (grad Kruševac i pet opština – Trstenik, Brus, Aleksandrovac, Varvarin i Čičevac), prema nalazima mapiranja, zastupljeni su elektronski, štampani i internet mediji. U grupi elektronskih, dva su regionalna (Radio Kruševac i TV Kruševac), a među online - jedan je medij civilnog društva (Kruševacpress). Na novinarskim/voditeljskim/prezenterkim radnim mestima u medijima, u Rasinskom okrugu, većinu čine žene, a zastupljene su i na pozicijama odlučivanja (direktorke/urednice). Za sagledavanje šireg konteksta značajno je da, Strategija razvoja sistema javnog informisanja u Republici Srbiji za period 2020-2025. godine (u daljem tekstu: Strategija), među posebne ciljeve postavlja da “kvalitetni, pluralni i raznovrsni medijski sadržaji zadovoljavaju potrebe za informisanjem različitih društvenih grupa” (cilj 4), a kao jedna od mera za ostvarivanje, predviđa se “povećana medijska vidljivost i nediskriminatorno izveštavanje medija o ženama i osetljivim društvenim grupama” (mera 4.7). U strategiji se navodi i da je, socijalna uključenost jedan od parametara za procenu pluralizma i raznovrsnosti u medijskoj sferi i odnosi se na otvorenost medija prema grupama u riziku od isključivanja. Mladi i žene naznačeni su, između ostalih, kao grupe u riziku od isključivanja.

Izbor medija i vremenski okvir

Pregled objava (medijskih sadržaja) sproveden je, od 1. do 30. novembra 2021. godine, u rubrici – društvo, u četiri internet (online) medija, upisana u Registar medija Agencije za privredne registre Republike Srbije: RTK portal, KRUSEVACGRAD, INTERNET PORTAL RTV BRUS i INTERNET PORTAL RTV TRSTENIK. Podatak da broj internet korisnika premašuje 75 odsto populacije (GMMP 2020, Izveštaj za Srbiju) bio je presudan u odabiru medija za pregled objava. Rubrika – društvo, izabrana je zbog mogućnosti uvida u širok spektar tema, u lokalnim zajednicama. Na tri od četiri internet medija, uz tekstove, dostupni su i prilozi iz informativnog programa televizija (reč je o medijskim kućama koje objedinjuju tri medija).

Pregled objava – nalazi

Rod i srodne teme su na ivici vidljivosti u online medijima Rasinskog okruga, pokazuje mesečni pregled sadržaja (tekstovi/video prilozi) na četiri medijska portala i ovaj nalaz se podudara sa podatkom iz Izveštaja za Srbiju (Globalni projekat medijskog monitoringa 2020). Žena su prisutne, u proseku, u 29,5 odsto objava (novembar/deo posvećen društvenim temama) u internet medijima. Kada je reč o pojedinačnim medijima, zastupljenost varira (*tabela*) od približno 22% do nešto više od 42 odsto. Medijski su najzastupljenije žene na javnim funkcijama (lokalna samouprava, institucije, javna preduzeća i ustanove). U periodu pregleda, izdvaja se datum 25. novembar – Međunarodni dan borbe protiv nasilja nad ženama, kada su u medijskim objavama većinski prisutne predstavnice organizacija civilnog društva (aktivnosti/analize). Pregled je pokazao da se većina objava odnosi na dnevne aktuelnosti, a marginalan je prostor za teme u vezi sa rodnom (ne)ravnopravnošću, za šta razloge treba tražiti, između ostalog, u nedovoljnim kapacitetima medija (lokalni/regionalni/internet) da se analitički bave pitanjima u ovom domenu. Za mlade, grupu koja je takođe u riziku od isključivanja, medijski prostor je još suženiji. Kada su teme od važnosti za mlade prisutne u medijskim sadržajima, mlade osobe su retko glavni akteri, dok se znatno češće o njima posredno govori/piše. U pogledu otvaranja medijskog prostora za mlade, pozitivan je iskorak - pružanje prilike mladima u lokalnoj zajednici, da neposredno izraze svoje stavove, potrebe i interesovanja (Mladi u gradu/KRUSEVACGRAD).

Naziv medija	Period pregleda	Rubrika	Broj objava	Objave u kojima su zastupljene žene	%	Objave u kojima su zastupljeni mladi
RTK portal	11/2021	društvo	231	51	22,1	5
INTERNET PORTAL RTV TRSTENIK	11/2021	društvo	13	4	30,8	/
INTERNET PORTAL RTV BRUS	11/2021	društvo	40	9	22,5	/
KRUSEVACGRAD	11/2021	društvo	101	43	42,6	10

Primetan je progres u primeni rodno osetljivog jezika u pregledanim medijskim sadržajima, ali se beleži i niz odstupanja. Zakon o rodnoj ravnopravnosti precizira, da su sredstva javnog informisanja dužna da, prilikom izveštavanja, koriste rodno osetljiv jezik. Vremenski rok za usklađivanje odnosno stupanje na snagu ove odredbe je tri godine od donošenja Zakona (2024. godina) što ostavlja dodatni prostor za unapređenje rodne senzitivizacije jezika u medijima.

Ovaj Izveštaj je nastao u okviru projekta „Mladi i mediji za demokratski razvoj“ koji Edukativni centar – Kruševac realizuje u partnerstvu sa Beogradskom otvorenom školom i uz podršku Švedske. Stavovi i mišljenja autora izneta u ovom Izveštaju ne predstavljaju nužno i mišljenje partnera i donatora.